

Vec C-882/19

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

3. december 2019

Vnútroštátny súd:

Audiencia Provincial de Barcelona

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

24. október 2019 (objasnené a rozšírené 12. novembra 2019)

Žalobkyňa:

Sumal, S. L.

Žalovaná:

Mercedes Benz Trucks España, S. L.

Predmet konania vo veci samej

Cieľom návrhu na začatie prejudiciálneho konania je objasniť, či tuzemské dcérske spoločnosti zodpovedajú za protisúťažné konania, ktorých sa dopustili ich materské spoločnosti, a ak áno, aké sú podmienky požadované na tento účel. Konkrétne, spor sa týka pasívnej legitímácie dcérskej spoločnosti jednej zo spoločností považovanej za účastníka kartelu, ak uvedená dcérska spoločnosť nebola účastníkom predchádzajúceho správneho konania pred Komisiou.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Značný počet konaní, v ktorých sa po zistení porušenia práva v oblasti hospodárskej súťaže podávajú občianskoprávne žaloby o náhradu škody, najmä ak ide o protiprávne konania na nadnárodnej úrovni, a ťažkostí spojené s predvolaním účastníkov konania, ktorým sa pripísalo porušenie v správnom konaní, z dôvodu, že ich sídlo sa nachádza v inom členskom štáte ako je štát, v ktorom sa vedie konanie, viedlo k tomu, že žaloby o náhradu škody nie sú namierené priamo proti materským spoločnostiam, ktorým bola uložená sankcia v správnom konaní, ale proti ich tuzemským dcérskym spoločnostiam.

Vo všeobecnosti ide o dcérske spoločnosti, ktoré sú vo výlučnom vlastníctve materských spoločností, ktoré sa dopustili protiprávneho konania, a ktoré tieto spoločnosti využívajú na uvádzanie výrobkov, ktorými dochádza k porušeniu, na trh, pričom ide o dôvod, na základe ktorého sa možno domnievať, že z toho mali prospech aj tieto dcérske spoločnosti.

Je bežné, že sa dcérske spoločnosti bránia tým, že namietajú nedostatok svojej pasívnej legitímácie, pričom ide o otázku, na ktorú poskytujú jednotlivé vnútroštátne orgány prvého stupňa protichodné odpovede:

a) Niektoré súdy sa domnievajú, že nemožno uznať nedostatok pasívnej legitímácie dcérskych spoločností, pretože zastávajú názor, že doktrína týkajúca sa hospodárskej jednotky alebo podniku, ktorá vyplýva z judikatúry Súdneho dvora v podobných prípadoch, je v prejednávanej veci uplatniteľná, aj keď by sa rozšírila zodpovednosť dcérskej spoločnosti na materskú spoločnosť.

b) Iné súdy sa naopak domnievajú, že táto doktrína, ktorá má zodpovedajúce ustanovenia vo vnútroštátnom práve v článku 71 ods. 2 písm. b) vnútroštátneho Ley de Defensa de la Competencia (zákon o ochrane hospodárskej súťaže), sa musí chápať v najprísnejšom zmysle a nemôže sa uplatňovať opačne (rozšírením zodpovednosti materskej spoločnosti na dcérske spoločnosti), pretože nie je splnený predpoklad, ktorý odôvodňuje túto doktrínu, teda existencia kontroly alebo možnosť uplatniť rozhodujúci vplyv na rozhodnutia dcérskej spoločnosti.

Po vecnej stránke každého z týchto stanovísk existujú presvedčivé dôvody, ktoré by mali byť v každom prípade preskúmané Súdny dvorom Európskej únie v rámci prejudiciálneho konania. Súdny dvor totiž ešte nerozhodol o odvolaní podanom 28. februára 2019 spoločnosťou Biogaran proti rozsudku Všeobecného súdu (deviata komora) z 12. decembra 2018 vo veci T-677/14, Biogaran/Komisia, ktorá sa týka porušenia zásady proporcionality a nedodržania cieľov článku 101 ZFEÚ z dôvodu rozšírenia zodpovednosti priznanej materskej spoločnosti za účasť na karteli, na dcérsku spoločnosť.

Okrem toho samotný Súdny dvor vyslovil, že nejde o otázku, ktorá sa týka výlučne vnútroštátneho práva každého štátu, ale vzťahuje sa na celé právo Únie.

Na druhej strane, relevantnosť tejto otázky sa neobmedzuje len na tento konkrétny prípad, ale stanovisko Súdneho dvora bude veľmi dôležité pre výsledok mnohých iných konaní. Táto úvaha podporuje rozšírenie predmetu otázok nielen na hmotnoprávne aspekty, ale aj na procesné otázky, ktoré môžu ovplyvniť možnosť žalovať materskú spoločnosť, ktorá sa dopustila porušenia, prostredníctvom dcérskych spoločností.

Prejudiciálne otázky

A) Odôvodňuje doktrína týkajúca sa hospodárskej jednotky, ktorá vyplýva z judikatúry samotného Európskeho súdu, rozšírenie zodpovednosti materskej spoločnosti na dcérsku spoločnosť, alebo sa táto doktrína vzťahuje len na rozšírenie zodpovednosti dcérskych spoločností na materskú spoločnosť?

B) Má sa rozšírenie pojmu hospodárska jednotka uskutočniť v rámci vzťahov vnútri skupiny výlučne na základe faktorov kontroly alebo možno vychádzať aj z iných kritérií, vrátane toho, že dcérska spoločnosť mohla mať prospech z protiprávnych konaní?

C) V prípade pripustenia možnosti rozšírenia zodpovednosti materskej spoločnosti na dcérsku spoločnosť, aké by boli podmienky, ktoré by toto rozšírenie umožnili?

D) V prípade, ak je odpoveď na predchádzajúce otázky v prospech pripustenia rozšírenia zodpovednosti na dcérske spoločnosti z dôvodu konania materských spoločností, je v súlade s touto doktrínou Spoločenstva vnútroštátna právna úprava, akou je článok [71 ods. 2] zákona o ochrane hospodárskej súťaže, ktorý stanovuje len možnosť rozšíriť zodpovednosť dcérskej spoločnosti na materskú spoločnosť za predpokladu, že materská spoločnosť má kontrolu nad dcérskou spoločnosťou?

Uvedené ustanovenia práva Únie

Článok 267 ZFEÚ.

Rozsudok Všeobecného súdu z 12. decembra 2018, Biogaran/Komisia, T-677/14, najmä body 218 a 223.

Rozsudok Súdneho dvora EÚ zo 14. marca 2019, Skanska Industrial Solutions a i., C-724/17, ECLI:EU:C:2019:204.

Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 27. apríla 2017, Akzo Nobel a i./Komisia, C-516/15 P, ECLI:EU:C:2017:314.

Rozsudok Súdneho dvora EÚ zo 14. decembra 2006, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, C-217/05, Zb. s. 111987, bod 40.

Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 10. septembra 2009, C-97/80, Komisia/Francúzsko.

Uvedené ustanovenia vnútroštátneho práva

Článok 71 ods. 2 písm. b) Ley de Defensa de la Competencia (zákon o ochrane hospodárskej súťaže).

Článok 214 ods. 1 LEC (Občiansky súdny poriadok).

Stručné zhrnutie skutkových okolností a konania vo veci samej

- 1 Spoločnosť Sumal, S. L. podala proti spoločnosti Benz Trucks España, S. L. (ďalej len „MB Trucks“) v riadnom súdnom konaní žalobu o zaplatenie sumy vo výške 22 204,35 eura ako náhradu škody, ktorá vznikla v dôsledku porušenia pravidiel hospodárskej súťaže, ktoré sa jej pripisuje a ktoré spočíva v porušení článku 101 ZFEÚ z dôvodu stanovenia cien v Európskom hospodárskom priestore od roku 1977 do roku 2011 medzi hlavnými výrobcami nákladných vozidiel (takzvaný kartel pre nákladné vozidlá), medzi ktorými je spoločnosť Daimler, materská spoločnosť žalovanej.
- 2 Žalovaná namietala proti žalobe, pričom sa okrem iného odvolávala na nedostatok pasívnej legitímácie, keďže sa domnievala, že za vytýkané porušenie bola zodpovedná výlučne materská spoločnosť Daimler AG, ktorej právna subjektivita je odlišná od právnej subjektivity žalovanej.
- 3 V napadnutom rozhodnutí sa žaloba zamietla z dôvodu nedostatku pasívnej legitímácie žalovanej, keďže za zodpovednú sa považovala výlučne materská spoločnosť, jediný subjekt uvedený v predchádzajúcom sankčnom správnom konaní, ktoré proti kartelu viedol orgán na ochranu hospodárskej súťaže Európskej únie.
- 4 V odvolaní podanom žalobkyňou sa uvádza, že napadnuté rozhodnutie nesprávne uplatnilo právo tým, že určilo nedostatok pasívnej legitímácie žalovanej dcérskej

spoločnosti, pričom žalobkyňa trvá na legitimácii a navrhuje, aby sa preskúmala vecná stránka, a aby sa vydal rozsudok podľa návrhov žaloby.

- 5 Žalovaná namieta proti odvolaniu tvrdiac, že prvý žalobný dôvod týkajúci sa legitimácie je neprípustný.
- 6 [Súd] rozhodol prerušiť konanie a účastníkom konania poskytol lehotu piatich dní, aby sa vyjadrili k vhodnosti a účelnosti podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania Súdnemu dvoru Európskej únie týkajúceho sa otázok súvisiacich s pasívnou legitimáciou dcérskej spoločnosti jednej zo spoločností považovanej za účastníka kartelu, ak uvedená dcérska spoločnosť nebola účastníkom predchádzajúceho správneho konania pred Komisiou.
- 7 Žalovaná, MB Trucks, namietala proti podaniu návrhu na začatie prejudiciálneho konania tvrdiac, že navrhované otázky neboli predmetom konania, že nie je potrebné položiť otázku týkajúcu sa možného rozšírenia zodpovednosti na dcérsku spoločnosť, pretože ide o jasnú otázku (v negatívnom zmysle), a že otázky, ktoré sa majú položiť, neboli predmetom konania vo veci samej.
- 8 Žalobkyňa sa naopak vyjadrila v prospech podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

Základné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 9 Po tom, čo žalobkyňa potvrdila, že v rokoch 1997 až 1999 zakúpila prostredníctvom lízingovej zmluvy dve nákladné vozidlá skupiny Daimler (Mercedes Benz) od žalovanej spoločnosti prostredníctvom spoločnosti Ster Motor, S. L., koncesionára, žalobkyňa vo svojej žalobe uviedla, že rozhodnutie Komisie z 19. júla 2016 konštatovalo porušenie článku 101 ZFEÚ z dôvodu stanovenia nezákonných cien v Európskom hospodárskom priestore v rokoch 1977 až 2011 medzi hlavnými výrobcami nákladných vozidiel, medzi ktorými je spoločnosť Daimler, materská spoločnosť žalovanej. Na základe toho dospela k záveru, že uvedeným porušením jej vznikli zvýšené náklady, ktoré sa odhadujú na 20 % kúpnej ceny.
- 10 Žalovaná tvrdila, že žalobkyňa nemala žiaden zmluvný vzťah so spoločnosťou MB Trucks (alebo Daimler), keďže sporné nákladné vozidlá boli zakúpené od koncesionára, subjektu nezávislého od spoločnosti MB Trucks (a Daimler), a ich konečná cena nebola určená spoločnosťou MB Trucks, a už vôbec nie spoločnosťou Daimler, ale bola výsledkom individuálnych rokovaní, ktoré sa uskutočnili s koncesionárom, spoločnosťou Stern Motor S. L., ktorý predával nákladné vozidlá.
- 11 Žalovaná sa tiež odvolávala na nedostatok pasívnej legitimácie, keďže MB Trucks nebola adresátom rozhodnutia Komisie, ani sa v ňom neuvádzala. Podľa jej názoru bola spoločnosť Daimler AG jedinou spoločnosťou skupiny Daimler zodpovednou za konanie, za ktoré bola uložená sankcia a ktoré spočívalo vo

výmene určitých informácií medzi hlavnými sídlami výrobcov (a od roku 2002 medzi niektorými nemeckými dcérskymi spoločnosťami). Konkrétne, odôvodnenie 11 uvedeného rozhodnutia stanovuje, že „zodpovednou za porušenie zo spoločnosti Daimler je Daimler AG („Daimler“) so sídlom v Stuttgarte, Nemecko“. Na základe toho spoločnosť MB Trucks vyvodzuje záver, že nie je zodpovedná za konanie, za ktoré bola uložená sankcia, a nemá pasívnu legitimáciu na to, aby mohla byť stranou žaloby podanej žalobkyňou, ktorá spočíva v požadovaní náhrady škody údajne spôsobenej uvedeným konaním.

- 12 Napokon dodáva, že nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, ktorý sa uplatňoval v žalobe, je premlčaný, a že Komisia obvinila adresátov rozhodnutia z účasti na nezákonnej výmene informácií. Tvrdila, že žalobkyňa mala preukázať existenciu a rozsah údajnej škody, ako aj príčinnú súvislosť medzi porušením a uvedenou škodou, a to v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z režimu, ktorý upravuje náhradu škody. Na záver uviedla, že výmena informácií nemala vplyv na netto ceny, ktoré zákazníci platili za nákladné vozidlá predávané koncesionármi spoločnosti MB ESPAÑA.

Stručné zhrnutie dôvodov návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 13 Vnútroštátny súd vychádza z toho, že v prípade rozšírenia zodpovednosti materskej spoločnosti na dcérske spoločnosti, keďže zásadu jednoty podniku možno vykladať tak zhora nadol (z materskej spoločnosti na dcérske spoločnosti), ako aj naopak, by bolo prípustné, aby sa mohla podať žaloba „follow-on“ voči dcérskej spoločnosti, ktorá sa nepovažovala za dotknutú stranu v predchádzajúcom sankčnom správnom konaní, za predpokladu, že dcérsku spoločnosť a materskú spoločnosť možno považovať za ten istý podnik na účely podania žaloby pre praktiky, ktoré obmedzujú hospodársku súťaž. Uvádza, že táto možnosť jasne vyplýva z doktríny, ktorú stanovuje rozsudok Súdneho dvora EÚ zo 14. marca 2019 vo veci C-724/17 (ECLI:EU:C:2019:204), čo je prípad, ktorý je však veľmi odlišný od prípadu skupiny podnikov, no napriek tomu sa vnútroštátny súd domnieva, že nebráni uplatneniu tej istej doktríny na prejednávaný prípad.
- 14 Súdny dvor vo viacerých rozhodnutiach potvrdil, že autori Zmlúv sa rozhodli pre použitie pojmu „podnik“, aby tak označili subjekt, ktorý sa dopustil porušenia článku 101 ZFEÚ (rozsudok Súdneho dvora EÚ z 27. apríla 2017, vec Akzo Nobel, C-516/15 P, a rozsudok Súdneho dvora EÚ zo 14. marca 2019, už citovaný). Audiencia (provinčný súd) sa domnieva, že Súdny dvor tým mal na mysli, že do rámca tohto pojmu patrí každý subjekt, ktorý vykonáva hospodársku činnosť, bez ohľadu na jeho právnu povahu a spôsob financovania. Rovnako sa uviedlo, že v tejto koncepcii je zodpovednosť viac zameraná na hospodárske aktíva (podnik chápaný v ekonomickom zmysle) ako na konkrétnu právnu subjektivitu.

- 15 Súdny dvor rovnako upresnil, že pod pojmom podnik v tomto kontexte sa musí rozumieť hospodárska jednotka, aj keď z právneho hľadiska je táto hospodárska jednotka zložená z viacerých fyzických alebo právnických osôb (rozsudok zo 14. decembra 2006, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, C-217/05, Zb. s. 111987, bod 40).
- 16 Ak však súd uplatnil túto doktrínu v prípade skupín spoločností, vždy tak urobil za účelom rozšírenia zodpovednosti za skutočnosti pripísané dcérskej spoločnosti na materskú spoločnosť, ako to bolo v dvoch rozsudkoch týkajúcich sa skupiny Azko (rozsudky Súdneho dvora EÚ z 27. apríla 2017, a z 10. septembra 2009, vec C-97/80). Základ odôvodňujúci toto uplatnenie sa nachádza v kontrolnej právomoci, ktorú má materská spoločnosť, pokiaľ ide o rozhodujúci vplyv na správanie dcérskej spoločnosti, pričom ide o kontrolnú právomoc, pri ktorej je málo pravdepodobné, že môže existovať aj opačne, a to že dcérska spoločnosť môže byť tým subjektom, ktorý má kontrolu nad materskou spoločnosťou. Ak by to bol teda jediný základ, ktorý môže odôvodniť uplatnenie doktríny týkajúcej sa hospodárskej jednotky, vnútroštátny súd sa domnieva, že je sporné, či rozšírenie zodpovednosti je primerané v prejednávanej veci, v ktorej neexistuje žiaden dôkaz o tom, že španielska dcérska spoločnosť má kontrolu nad nemeckou materskou spoločnosťou.
- 17 Rozsudok Všeobecného súdu (deviata komora) z 12. decembra 2018 (vec T-677/14, Biogaran) odôvodňuje toto rozšírenie zodpovednosti v oboch smeroch, keď vo svojom bode 218 uvádza:
- „Ak je... možné pripísať materskej spoločnosti zodpovednosť za porušenie, ktorého sa dopustila jej dcérska spoločnosť, a v dôsledku toho považovať tieto dve spoločnosti za solidárne zodpovedné za porušenie, ktorého sa dopustil podnik, ktorý tvoria, bez toho, aby došlo k porušeniu zásady osobnej zodpovednosti, o to viac to platí v prípadoch, keď porušenie, ktorého sa dopustil hospodársky subjekt, ktorý tvoria materská spoločnosť a jej dcérska spoločnosť, vyplýva zo súbehu správania týchto dvoch spoločností“.
- Najmä v prípade, keď na odôvodnenie tohto rozšírenia uvádza vo svojom bode 223 nasledovné:
- „... je potrebné pripomenúť, že rozhodujúci vplyv, ktorý materská spoločnosť vyvíja na svoju dcérsku spoločnosť, ktorú vlastní v rozsahu 100 %, umožňuje predpokladať, že úkony dcérskej spoločnosti sa vykonávajú v mene a na účet materskej spoločnosti, a v dôsledku toho podniku, ktorý tvoria“.
- 18 Situácia, ktorú toto rozhodnutie zohľadňuje ako referenciu na účely týchto tvrdení, sa však presne nezhoduje so sporným prípadom.
- 19 Súd má pochybnosti o tom, či sa možno domnievať, že na účely rozšírenia občianskoprávnej zodpovednosti materskej spoločnosti na dcérsku spoločnosť existuje údajná „účasť na porušení“ na základe skutočnosti, že dcérske spoločnosti boli materskou spoločnosťou použité ako jednoduchý nástroj na uvádzanie

výrobníkov, ktorými dochádza k porušeniu, na trh a teda získali ekonomickú výhodu z protiprávnych konaní, alebo sa vyžaduje priamejšia účasť na konaniach, ktoré predstavujú porušenie.

- 20 Na druhej strane sa súd nedomnieva, že myšlienka kontroly, ktorú Súdny dvor uviedol v prípade skupín spoločností, predstavuje jediný možný základ, ktorý odôvodňuje uplatnenie doktríny týkajúcej sa hospodárskej jednotky, ako dokazuje samotná doktrína Súdneho dvora v inej skupine prípadov, ktorej príkladom je rozsudok Súdneho dvora EÚ zo 14. marca 2019. Ide o prípad prevodu podniku v rámci reštrukturalizácie podniku. Pre Súdny dvor je na účely rozšírenia občianskoprávnej zodpovednosti dôležitejšie preskúmať jednotu podniku z prísne ekonomického hľadiska ako z právneho hľadiska. V tejto súvislosti samotný Súdny dvor uvádza rozsudky z 11. decembra 2007, *ETI a i.*, C-280/06, EU:C:2007:775, bod 42; z 5. decembra 2013, *SNIA/Komisia*, C-448/11 P, neuvyverejnený, EU:C:2013:801, bod 22, a z 18. decembra 2014, *Komisia/Parker Hannifin Manufacturing a Parker-Hannifin*, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, bod 40.
- 21 To, čo dokazuje túto druhú skupinu prípadov je skutočnosť, že základ pre doktrínu týkajúcu sa hospodárskej jednotky nie je len jeden, ani sa nenachádza výlučne v myšlienke kontroly, ale zdá sa byť širší a založený na myšlienke koncepcie zodpovednosti nie z prísne právneho hľadiska, ale skôr z ekonomického hľadiska, podľa ktorého by existovala zodpovednosť tam, kde došlo k využitiu účinkov porušenia. Táto myšlienka môže byť vyvodená z návrhov generálneho advokáta prednesených vo veci, v ktorej sa rozhodlo rozsudkom Súdneho dvora EÚ zo 14. marca 2019, keď uvádza, že cieľom tohto rozšírenia je odradiť podniky od zapájania sa do protisúťažného správania, takže zodpovednosť by sa mala vzťahovať na majetok, a nie na konkrétnu právnu subjektivitu.
- 22 Právna subjektivita však plní dôležitú úlohu istoty a dobrého právneho poriadku, a situácie, v ktorých sa od nej upúšťa, sú výnimočné, čoho dôkazom je uplatnenie judikatúry týkajúcej sa zdvihnutia obchodno-spoločenskej opony (doktrína, ktorá napriek tomu, že sa veľmi odlišuje od doktríny v prejednávanej veci, má s ňou určité podobnosti). V tomto prípade možno pochybovať o tom, či táto výnimka je dostatočne odôvodnená vzhľadom na osobitosti danej oblasti alebo si vyžaduje doplnenie, napríklad nemožné alebo nadmerne ťažké vyvodenie zodpovednosti voči subjektom, ktoré boli v predchádzajúcom sankčnom správnom konaní považované za zodpovedné za porušenie. Z dvoch skupín prípadov, v ktorých Súdny dvor uplatnil doktrínu týkajúcu sa hospodárskej jednotky, sa Audiencia domnieva, že v jednom z nich sa táto myšlienka implicitne nachádza (prípady prevodu podniku), ale nie v prípade skupín spoločností, v ktorých rozšírenie zodpovednosti na materskú spoločnosť nebolo podmienené nemožnosťou vyvodiť zodpovednosť voči majetku dcérskych spoločností.
- 23 V prípade, ak by sa vyžadovalo toto dodatočné odôvodnenie, súd kladie tiež otázku, či by ťažkosti súvisiace s predvolaním materských spoločností v iných krajinách ako sú krajiny, v ktorých sa vedú spory, čo so sebou prináša značné zdržanie, aj značné výdavky, boli opodstatnené. V každom prípade je isté, že

spoločnosti bežne odmietajú byť žalované v krajine, v ktorej sa vedie spor, a prostredníctvom ich dcérskych spoločností alebo právnych zástupcov, ktorí ich zastupujú, aj v iných podobných konaniach.

- 24 V konaniach, ktorých suma nie je veľmi vysoká, môžu tieto ťažkosti predstavovať závažnú prekážku pre vstup poškodených osôb do konania, pretože môžu byť nútené uhradiť ďalšie náklady a znášať značné prierahy v konaní. Okrem ďalšej ťažkosti súvisiacej s výkonom rozhodnutia, ak by napokon bolo potrebné obrátiť sa na súd iného štátu za účelom jeho uskutočnenia.

PRACOVNÝ DOKUMENT